

№ 211 – ноември 2012

Преброяване на земеделските стопанства през 2010 година ОБЛАСТ ЛОВЕЧ – основни резултати

Обща характеристика на областта

Област Ловеч е разположена в Северозападния район и е една от 28-те области на България (ниво NUTS 3 от Общата класификация на териториалните единици за статистически цели на ЕС). Общата площ на областта е 4 128 кв. км., което представлява 3.7% от територията на страната. Броят на населените места е 128, администрирани в 8 общини, като градовете са 8, а селата – 120. Населението на областта, по данни от преброяването през 2011 година, е 141 422 души или малко под 2% от населението на страната. Общият размер на използваната земеделска площ (ИЗП) е 805 309 дка и заема 19.5% от територия на областта.

СТРУКТУРА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

Броят на земеделските стопанства в Област Ловеч е 10 118, което представлява 0.9% от стопанствата в страната. Използваната земеделска площ (ИЗП) е 805 310 дка и е разпределена в 9 874 стопанства. Средният размер на ИЗП за областта е 81.6 дка или 80.6% от средния размер за страната – 101.3 дка. Стопанствата, които не разполагат с ИЗП, са 244 бр. Най-голям е броят на стопанствата в Община Ловеч – 22.1%, следват общини Тетевен – 19.2%, Троян – 18.3% и Луковит – 15.8%. Най-голям е средният размер на земята в равнинната община Летница – 409 декара, в планинската община Априлци средната ИЗП е 41.7 декара, в община Ловеч – 138.7 дка, Луковит – 134.2 декара. С най-малък размер е средна ИЗП на територията на община Тетевен – 13.5 декара. Стопанствата, които обработват над 500 дка ИЗП са 173 бр. (2%) и обхващат 81% (648 690 дка) от ИЗП на областта. Земеделските стопанства, които обработват до 10 дка, са 7 015 бр. или 71% от стопанствата с ИЗП в областта, но обработват 3% (25 582 дка) от ИЗП.

Таблица 1 Разпределение на земеделските стопанства в Област Ловеч според размера на ИЗП по общини

Община	Общо			ИЗП (дка)											
	Брой стопанства	ИЗП (дка)	Среден размер (дка)	= 0.0	> 0.0 и < 10.0	≥ 10.0 и < 20.0	≥ 20.0 и < 100.0	≥ 100.0 и < 500.0	≥ 500.0	Брой стопанства	ИЗП (дка)	Брой стопанства	ИЗП (дка)	Брой стопанства	ИЗП (дка)
БЪЛГАРИЯ	370 222	36 169 647.3	101.3	13 148	248 015	816 280.7	46 944	625 506.8	41 124	1 631 422.8	12 828	2 786 112.8	8 163	30 310 324.2	
Област Ловеч	10 118	805 309.9	81.6	244	7 015	25 582.1	1 338	18 274.8	1 030	39 887.4	318	72 875.2	173	648 690.4	
Априлци	530	22 116.5	41.7	-	228	1 143.2	183	2 709.8	106	3 442.1	9	с	4	с	
Летница	259	102 253.6	409.0	9	150	244.2	18	247.7	29	1 224.0	35	8 749.2	18	91 788.5	
Ловеч	2 237	301 638.5	138.7	63	1 833	4 801.9	76	1 022.5	106	4 823.5	87	21 411.1	72	269 579.5	
Луковит	1 603	198 130.6	134.2	127	1 167	3 132.7	113	1 521.1	97	3 800.8	54	12 332.4	45	177 343.6	
Тетевен	1 938	25 899.6	13.5	13	1 225	6 097.3	399	5 299.3	283	10 777.7	17	с	1	с	
Троян	1 848	67 671.4	37.2	29	1 394	5 325.4	210	2 834.5	146	5 713.6	50	11 930.9	19	41 867.0	
Угърчин	944	61 974.9	65.8	2	582	2 430.0	165	2 288.6	141	5 529.2	46	9 592.3	8	42 134.8	
Ябланица	759	25 624.8	33.8	1	436	2 407.4	174	2 351.3	122	4 576.5	20	4 179.9	6	12 109.7	

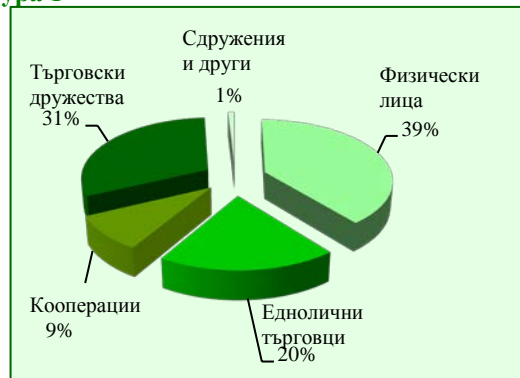
Резултати и анализи

Разпределение на ИЗП в Област Ловеч

Използваната земеделска площ в размер 805 310 дка е разпределена на 9 874 земеделски стопанства с местонахождение на територията на Област Ловеч. Броят на стопаните, които са физически лица, е 9 703 и те стопанисват 39% от ИЗП, като средната ИЗП на стопанство е 32.5 дка. Търговските дружества са 92 и те ползват 31% от ИЗП със средна площ от 2 730.2 дка. На територията на областта работят 49 еднолични търговци, които стопанисват 20% от ИЗП, като средният размер ИЗП на стопанство е 3 192.9 дка. Кооперациите на територията на областта са 18 и те стопанисват общо 9% от ИЗП със среден размер на площите 4 140.3 дка. Сдруженията и стопанствата с друг юридически статут (монастири, училища, институти и др.) са 12 и те ползват 1% от ИЗП при средна площ от 612.8 дка. Собствена на стопанствата е 20% от използваната земя, а 80% е наета. 87% от използваната земя е собственост на физически лица.

ИЗП според юридическия статут на стопанствата

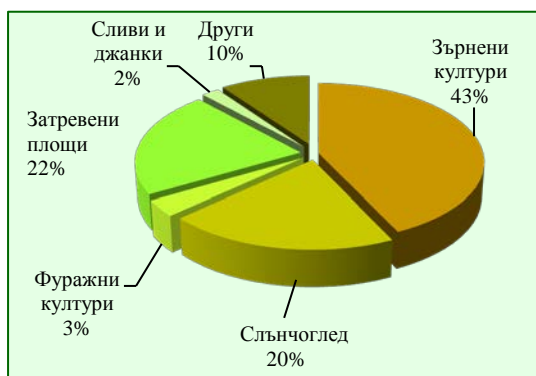
Фигура 1

РАСТЕНИЕВЪДСТВО

Разпределение на ИЗП по култури

Фигура 2

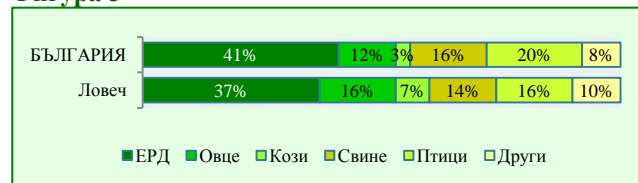
Делът на обработваема земя от ИЗП на областта е 75% или 600 592 дка и се стопанисва от 6 698 земеделски стопанства. Зърнените култури заемат 58% (345 534 дка) от обработваемата земя и 43% от ИЗП. Площите с технически култури са 33% (196 086 дка) от обработваемата земя и 24% от ИЗП. От тях 83% е делът на слънчогледа, който заема 20% от ИЗП на областта. 3% от ИЗП е делът на фуражните култури, като 60% от тях са временни бобови ливади и 28% царевица за силаж и зелен фураж. Делът на постоянно затревените площи спрямо ИЗП е 22% (174 217.5 дка). Делът на трайните насаждения е 3% от ИЗП или 27 835 дка, като 87% от тях са овощни насаждения. Сливите и джанките заемат 64% от овощните насаждения и 2% от ИЗП. Лозята са на площ 2 892 дка и се отглеждат от 1 002 стопанства.

ЖИВОТНОВЪДСТВО

Селскостопански животни, птици и пчели отглеждат 8 921 стопанства в областта. От тях 20% отглеждат говеда, 38% – овце, 46% – кози, 29% – свине и 77% – птици. В Област Ловеч се отглеждат 12 180 говеда със среден размер на стадата от 7 глави. Млечните крави са 5 654 броя. Говедата, овцете и козите се отглеждат основно в стопанства на физически лица, съответно 78% от говедата, 93% от овцете и 94% козите. Юридически лица отглеждат 54% от свинете, а в стопанствата на физически лица са 46%. Търговските дружества и едноличните търговци отглеждат 58% от птиците. В 1 213 стопанства се отглеждат 21 637 пчелни семейства, от тях 92% са в стопанства на физически лица.

Разпределение на животинските единици

Фигура 3

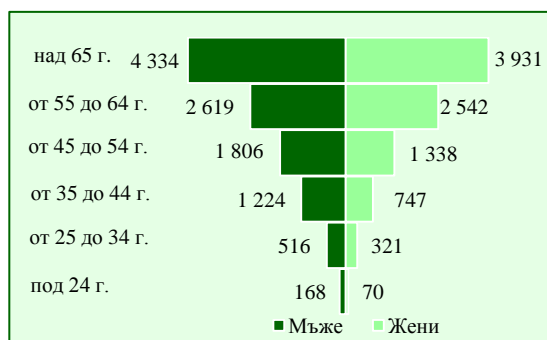

Животинските единици са стандартни единици за измерване, които позволяват обединяване на различните категории животни, с цел сравняването им.

РАБОТНА СИЛА

Брой на лицата, заети в земеделието в зависимост от пола и възрастовата група

Фигура 4

В земеделските стопанства през 2010 година са работили 19 616 души (без сезонните работници), като обемът на вложения от тях труд е 9 418 годишни работни единици (ГРЕ). Като семейна работна ръка участват 18 522 лица или 94% от заетите в земеделието в областта. Несемейна работна ръка (наети лица) са 1 094, които формират 6% от заетите и са отработили общо 992 ГРЕ. Сезонните работници са отработили 88.7 хил. човекодни, което представлява 382 ГРЕ. Жените са 46% от заетите, а мъжете – 54%. Пенсионерите над 64-годишна възраст, влагащи труд в земеделските стопанства, са 42% от заетите, а работещите до 34 години са 5%. От 10 118 управители на стопанствата (вкл. физическите лица) 76% са мъже, а 24% са жени. Управителите са отработили общо 5 220 ГРЕ. До 34 годишна възраст са 3% от тях, а над 64 години са 52%.

ТИПОЛОГИЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

В Област Ловеч преобладават стопанствата, специализирани в отглеждането на тревопасни животни и със смесени култури и животновъдство – съответно 27.8% и 24.9%. Стандартният производствен обем се формира основно от специализираните стопанства в отглеждането на полски култури (40.9%) и в отглеждането на тревопасни животни (20.4%).

ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ

Таблица 2 Брой стопанства и площи с основни култури, брой животни и работна ръка в Област Ловеч

Земеделски площи и култури	БЪЛГАРИЯ		Област Ловеч	
	Стопанства (брой)	Площ (дка)	Стопанства (брой)	Площ (дка)
Използвана земеделска площ	357 074	36 169 647.3	9 874	805 309.9
Обработваема земя	250 728	31 249 279.8	6 698	600 591.7
Зърнени култури	119 640	17 961 479.9	2 919	345 534.4
- в т.ч. пшеница	49 436	11 497 374.0	675	230 327.5
- в т.ч. ечемик	19 759	2 523 437.0	290	41 201.2
- в т.ч. царевица за зърно	68 381	3 151 539.5	2 333	62 580.6
Слънчоглед	16 873	7 325 024.3	177	163 155.2
Рапица	1 927	2 231 852.8	21	29 942.6
Фуражни култури	75 332	1 061 335.4	2 033	27 317.9
Семейни градини	227 930	103 646.5	7 549	2 665.7
Постоянно затревени площи	107 267	3 820 229.9	5 704	174 217.5
Трайни насаждения	118 610	996 491.1	4 741	27 835.0
- в т.ч. лозя	87 002	523 356.7	1 002	2 891.7
- в т.ч. овощни видове	42 827	455 048.5	4 004	24 325.3
ябълки	19 138	58 509.8	1 649	2 085.2
праскови и нектарини	9 369	48 701.7	129	2 380.8
сливи и джанки	16 273	83 745.8	3 481	15 645.1
череша и вишни	10 702	106 319.8	169	1 250.9

Видове и категории животни	БЪЛГАРИЯ		Област Ловеч	
	Стопанства (брой)	Брой животни*	Стопанства (брой)	Брой животни*
Говеда	95 357	576 339	1 748	12 180
- в т.ч. крави	86 210	347 291	1 592	6 492
Биволи	1 028	10 038	49	354
Овце	91 793	1 415 181	3 425	39 943
Кози	84 582	388 866	4 085	19 028
Свине	82 265	670 469	2 594	12 926
- в т.ч. свине-майки	15 235	73 547	325	1 435
Общо еднокопитни	92 806	112 632	2 246	3 180
Птици	185 455	17 491 187	6 874	320 209
- в т.ч. кокошки носачки и подрастващи	180 253	7 875 278	6 788	160 628
- в т.ч. патици	7 907	1 543 763	197	23 412
Пчелни семейства	23 982	588 694	1 213	21 637

*С изключение на пчелите, които са посочени в брой на пчелните семейства.

Работна ръка	БЪЛГАРИЯ			Област Ловеч		
	Работна сила общо	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка	Работна сила общо	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка
Брой лица, влагащи труд в стопанствата	738 634	681 466	57 168	19 616	18 522	1 094
Вложен труд в ГРЕ	389 107	336 766	52 341	9 418	8 426	992

Таблица 3 Типология на земеделските стопанства в Област Ловеч

Видове стопанства по специализация		Ед. мярка	БЪЛГАРИЯ	Област Ловеч	% в областта
Общо		Брой стопанства	370 222	10 118	100.0%
		СПО (хил. евро)	2 458 262.8	48 411.3	100.0%
Специализирани стопанства — растителни култури	полски култури	Брой стопанства	63 112	378	3.7%
		СПО (хил. евро)	1 152 959.3	19 770.0	40.9%
	зеленчуци, цветя и гъби	Брой стопанства	18 223	134	1.3%
		СПО (хил. евро)	166 013.1	1 747.0	3.6%
	трайни насаждения	Брой стопанства	32 111	769	7.6%
		СПО (хил. евро)	60 544.3	1 509.7	3.1%
Специализирани стопанства — животинска продукция	тревопасни животни	Брой стопанства	88 630	2 815	27.8%
		СПО (хил. евро)	379 412.6	9 885.4	20.4%
	свине, птици и зайци	Брой стопанства	28 583	595	5.9%
		СПО (хил. евро)	348 827.3	5 723.7	11.8%
Смесени стопанства	смесени култури	Брой стопанства	14 607	655	6.5%
		СПО (хил. евро)	65 950.0	2 137.3	4.4%
	смесено животновъдство	Брой стопанства	50 186	2 244	22.2%
		СПО (хил. евро)	76 438.5	2 699.2	5.6%
	смесени култури и животновъдство	Брой стопанства	73 788	2 521	24.9%
СПО (хил. евро)	208 117.7	4 939.0	10.2%		
некласифицирани стопанства	Брой стопанства	982	7	0.1%	

ПРЕБРОЯВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА 2010: МЕТОДОЛОГИЯ

В настоящата публикация са представени и анализирани данните за 10 118 земеделски стопанства с местонахождение в Област Ловеч, които отговарят на праговете за земеделско стопанство. При анализирани на резултатите земеделските стопанства са групирани на “физически” и “юридически” лица. Едноличните търговци и сдруженията са включени в групата на юридическите лица, тъй като по размер и “поведение” са по-близо до кооперациите и търговските дружества, отколкото до стопанствата на физическите лица.

ИЗПОЛЗВАНИ ДЕФИНИЦИИ

Земеделско стопанство или „стопанство“ е отделна технико-икономическа единица, която има единно управление и която произвежда селскостопанска продукция или поддържа земеделски земи в добро земеделско и екологично състояние по смисъла на чл. 2, буква „а“ от Регламент (ЕО) № 1166/2008 и отговаря на поне един от критериите, заложен в Приложение №2 към чл. 5 на Закона за преброяване на земеделските стопанства в България през 2010 г.

Използваната земеделска площ (ИЗП) на стопанствата включва обработваемата им земя, трайните насаждения, постоянно затревените площи и семейните градини. **Обработваемата земя** е земеделска земя, която ежегодно участва в сеитбооборот – площите, върху които се отглеждат едногодишни култури, както и оранжерийните площи, площите, заети с ягоди, изкуствени ливади, хмел, маслодайна роза, лавандула, угарите и площите за производство на семена и посадъчен материал.

Трайни насаждения са овощните насаждения, лозята, площите с ягодоплодни култури и разсадниците (вкл. за горски фиданки).

Постоянно затревените площи са естествените ливади и ниско продуктивните затревени площи на стопанството, които се косят или се изпасват от животните. Включват се и площите, които не се използват за производствени цели но се поддържат в добро земеделско и екологично състояние.

В ИЗП на стопанствата не се включват колективно ползваните от няколко стопанства общи площи за паша на животните.

Годишна работна единица – 1 ГРЕ е равна на отработените часове от един работник при пълно работно време в рамките на една година. В България 1 ГРЕ е равна на 1 856 отработени часа в годината или 232 човекодни.

Период на наблюдение за площите е стопанската година: от 1^{-ви} октомври 2009 г. до 30^{-ти} септември 2010 г. Броят на животните се отчита към 31.08.2010 г. Работната сила се отчита за период от 12 месеца, приключващ на 31.08.2010 г.

ТИПОЛОГИЯТА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

Типологията на земеделските стопанства представлява единна класификация на стопанствата в Общността съобразно техния тип по технико-икономическа насоченост и икономически размер и позволява да се определят специализацията и размерът им. Класификацията се основава на икономически показатели, наречени стандартни производствени обеми (СПО).

Типът по технико-икономическа насоченост на дадено стопанство се определя от относителния дял на стандартния производствен обем на различните продукти на това стопанство в неговия общ стандартен производствен обем.

Стопанствата се групират в девет общи типа:

Специализирани стопанства — растителни култури

1. полски култури
2. зеленчуци, цветя и гъби
3. трайни насаждения

Специализирани стопанства — животинска продукция

4. тревопасни животни
5. свине, птици и зайци

Смесени стопанства

6. смесени култури
7. смесено животновъдство
8. смесени култури и животновъдство

9. неклассифицирани стопанства

За определяне на типологията на стопанствата за преброяването на земеделските стопанства в България през 2010 година са използвани СПО²⁰⁰⁷, изчислени като средно претеглени величини за периода 2005-2009 година. Групирането на стопанствата в хомогенни групи по тип специализация и икономически размер позволява сравнение на земеделските структури в различните страни и във времето.

Как се определя типологията?

При определяне типологията на стопанствата се преминава през следните стъпки:

- Изчисляват се индивидуални СПО за всички селскостопански продукти (от растениевъдството и животновъдството) за определена стопанска година или като средна стойност от няколко години. Индивидуалният СПО отразява средната парична стойност на селскостопанската продукция при цена на производител. СПО не включва директните плащания, данък добавена стойност и други данъци.
- Тези индивидуални СПО се прилагат към данните на всяко стопанство (площта на всеки вид култура и броят на всяка категория животно, отглеждани в стопанството, се умножават по съответните им СПО) и се сумират, за да се получи общия СПО на стопанството в евро.
- Специализацията на стопанството се определя по схема за класификация, заложена в Регламент (ЕО) 1242/2008, изменен с Регламент (ЕО) 867/2009.

Какво е “икономически размер” на земеделското стопанство? – Икономическият размер на стопанството се определя въз основа на общия стандартен производствен обем на стопанството. Той показва потенциала на стопанството, но не и неговите финансови резултати. Икономическият размер позволява сравнение на стопанства с различни специализации, защото физическият размер (средна площ, брой животни и т.н.) не носи достатъчно информация.

Икономическият размер на едно стопанство се определя като сумата от СПО на всеки продукт, произвеждан в стопанството. Стопанствата се групират в **класове по размер** (от I до XIV). В I^{-ви} клас се включват стопанства с размер до 2 хил. евро. Стопанствата с икономически размер от 2 хил. евро до 100 хил. евро са групирани в класове от II^{-ви} до VII^{-ми}, а стопанства с икономически размер над 100 хил. евро попадат в класовете от VIII^{-ми} до XIV^{-ти}.

Типологията на стопанствата се използва в земеделската статистика за анализ на получените резултати от статистическите наблюдения, както и за изготвяне на извадки за провеждане на следващи изследвания.

Публикацията е приключена редакционно на 30 ноември 2012 г.

Редакция: МЗХ, отдел “Агростатистика”

Адрес: София, 1040, МЗХ, бул. „Христо Ботев“ № 55

Областна дирекция „Земеделие“ – Ловеч

Адрес: Гр. Ловеч, 5000, ул. “Търговска” № 43

За повече информация: МЗХ, отдел “Агростатистика”

Тел./факс: 980 82 94; E-mail: agrostat@mzh.government.bg

Интернет страница на МЗХ: www.mzh.government.bg

<http://www.mzh.government.bg/ODZ-Lovech/bg/Home.aspx>

тел./факс; (068) 603 961; E-mail: 11Agrostatistica@mzh.government.bg